

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

LINGUA GALEGA E LITERATURA II

(Cód. 02)

SÓ CORRIXIMOS AS CATRO PRIMEIRAS PREGUNTAS CONTESTADAS (e non riscadas). Se alguén contesta a 4.1 e a 4.2., só se corruxirá a primeira opción respondida.

Pregunta 1. Comprensión do texto de María Reimóndez.

1.1. (1 punto) Valórase que o alumnado redacte un resumo no que recolla as ideas principais do texto, con coherencia e cohesión.

1.2. (1 punto) 0,25 puntos cada palabra adecuadamente definida.

1.3. (0,5 puntos) 0,25 por cada palabra comodín (0,15 pola identificación e 0,10 por achegar como mínimo unha que a poida substituír nese contexto).

Exemplos: - “Cousas (2º parágrafo, 3ª liña)”: produtos.

- “Facer (3º parágrafo, 1ª liña)”: ofrecer.

- “Cousas (4º parágrafo, 1ª liña)”: pertenzas.

Pregunta 2. Produción textual (sobre o texto de María Reimóndez) (2,5 puntos).

Valórase a capacidade para producir un texto de opinión coherente, ben estruturado, adecuado á situación comunicativa e correcto ortográfica e gramaticalmente.

Os **2,5 puntos** desagregaranse do seguinte xeito:

1. Construción textual (contido e estrutura). Coherencia. 1 PUNTO.

Valórase:

- 1.a) A adecuada selección da información, coa presenza da **información pertinente e necesaria** para que o texto sexa cabalmente comprendido, evitando tanto a súa excesiva previsibilidade (cli-

xés, estereotipos, lugares comúns), como a “orixinalidade gratuíta”. Débense evitar as paráfrases do texto.

- 1.b) A coherencia discursiva: a sucesión de enunciados do texto debe presentar asemade **continuidade temática e progresión informativa**, así como non introducir contradicións. O adecuado emprego dos signos de **puntuación**.
- 1.c) A organización da información e a súa **división clara en parágrafos** (exemplo: introdución, desenvolvemento, conclusións).
- 1.d) Uso pertinente de diversidade de **conectores**.

2. Adecuación léxico-gramatical e cohesión. 0,75 PUNTOS.

Valórase a capacidade de construción de textos adecuados á situación (formal) en que estes se producen. Requírese un apropiado manexo dos rexistros da lingua, tanto nas escollas lexicais como no emprego das construcións gramaticais. Deben evitarse tanto os trazos propios da oralidade (coloquialismos) e dos textos espontáneos e non planificados, como os que amosan un requintamento afectado, así como as palabras comodín. Bo manexo dos recursos cohesivos, tanto gramaticais como léxicos, é dicir, evitar as repeticións mediante o emprego dos procedementos de cohesión (gramaticais e léxico-semánticos).

3. Corrección lingüística. 0,75 PUNTOS. Débense aplicar os mesmos criterios que na valoración lingüística xeral.

Observación: No caso de textos cunha extensión manifestamente menor á solicitada, ao punto de dificultar a súa avaliación de acordo cos criterios expostos, esta circunstancia dará lugar a unha diminución proporcionada da valoración global da pregunta. Non se considerarán os textos (ou partes deles) que carezan da necesaria pertinencia con relación ao tema proposto.

Pregunta 3. Funcionamento da lingua (sobre o texto de María Reimóndez).

3.1. (1 punto). 0,25 por cada pronome ben identificado (0,15 pola análise morfolóxica + 0,1 pola análise sintáctica).

- **Fascíname:** Pronome persoal átono de primeira persoa singular. Funciona como CI ou CD (acéptanse ambas opcións).
- **Non fose con eles:** Pronome persoal tónico de terceira persoa plural. Funciona como termo dunha frase preposicional.
- **Nós mesmas:** Pronome persoal tónico de primeira persoa plural. Funciona como suxeito.

- Que **me** acompañan: Pronome persoal átono de primeira persoa singular. Funciona como CD.

3.2. (1 punto). Restamos 0,1 por cada palabra incorrecta. Son 15 en total, polo que, se teñen mal 10, xa é un 0.

Coa: contracción da prep. con + artigo a / dor: substantivo / do: contracción da prep. de + artigo o / retorno: substantivo / imposible: adxectivo / agora: adverbio / son: verbo / os: artigo / obxectos: substantivo / os: artigo / que: pronome relativo / gardan: verbo / a: artigo / súa: determinante posesivo / presenza: substantivo.

3.3. (0,5 puntos).

0,25 puntos por sinalar os dous hipónimos do hiperónimo escollido (se só ofrecen un correcto, 0,1).

0,25 puntos por sinalar outros dous cohipónimos presentes no texto, doutro campo semántico distinto ao anterior (se só ofrecen un correcto, 0,1)

Exemplos:

Hiperónimo do texto: obxectos. Hipónimos deste: maleta, adornos, elementos domésticos... (e calquera outro hipónimo que o alumnado engada).

Hiperónimo do texto: roupa. Hipónimos deste: pantalón, saia...

Cohipónimos presentes no texto: aceite, té, mel.

Lémbrese que nesta resposta só aceptamos palabras correspondentes á variedade estándar ou normativa da lingua.

Pregunta 4. Lingua e sociedade (2,5 puntos).

4.1.

1 punto por indicar e analizar o prexuízo lingüístico da viñeta.

Tratáse de restrinxir e reducir as posibilidades de uso dunha lingua a determinados ámbitos, debido a que esta lingua é percibida como menos prestixiosa e polo tanto indigna para ser empregada nestes usos “elevados”. No caso da viñeta, refírese en concreto a que unha lingua como o galego non se acepta para o estudo dunha ciencia como as matemáticas. Esta, polo tanto, só se podería levar a cabo a través da única lingua considerada válida para este fin: o castelán. En cambio, nestas situacións de desigualdade social, a lingua de menor prestixio si é admitida para certas funcións tamén prestixiosas, pero presentadas como inferiores ou de menor categoría, como pode ser o cultivo do xénero literario da poesía. De aí que, nos procesos de normalización lingüística, cando a lingua minorizada comeza a empregarse na escrita, sempre se inicia pola literatura e, dentro desta, pola lírica.

1 punto por sinalar dúas consecuencias derivadas deste prexuízo ao longo da historia.

A principal consecuencia é o afastamento dos usos públicos formais e escritos da lingua galega durante os séculos escuros, cando comeza o proceso de substitución lingüística do galego polo castelán, fronte ao que ocorría na Idade Media, onde o galego si se empregaba en todos os ámbitos, desde o literario ata os documentos notariais, de xeito que podemos afirmar que daquela era tanto a lingua do pobo como dos reis e a nobreza.

Outra posible consecuencia é a que observamos nos propios protagonistas do Rexurdimento, que reivindicaban a lingua galega, pero ao mesmo tempo levaban a cabo os seus discursos públicos formais en castelán (como o que realiza Manuel Murguía na inauguración da Real Academia Galega).

Do mesmo xeito, neste período os escritores e a escritora máis recoñecidos eran poetas, mentres que cómpre esperar ao primeiro terzo do século XX e ao Grupo Nós, para encontrar novela moderna en lingua galega.

0,5 puntos por explicar se se mantén ou non na actualidade e argumentar a resposta a través dun exemplo concreto.

Na actualidade aínda persisten claras consecuencias deste prexuízo, como o feito de que a maioría da prensa diaria escrita en papel sexa publicada en castelán ou que a maior parte das veces que consultamos a carteleira de cine non se ofrezan nin unha soa película na nosa lingua, a pesar de que a cinematografía galega sexa de alta calidade. Do mesmo xeito, podemos observar pegadas deste prexuízo no escaso uso que se realiza da nosa lingua no ámbito por exemplo da xustiza. Por último, resulta moi revelador do mantemento deste prexuízo que, tras 40 anos desde que se aprobou a Lei de Normalización Lingüística, estea prohibido por lei (Decreto 79/2010), en Galicia, impartir a materia de matemáticas en galego na Educación Primaria e Secundaria.

4.2.

1 punto por situar o texto na fase do proceso de normativización coñecido como popularizante, correspondente co Rexurdimento literario, época na que se comeza a escribir en galego despois do longo período dos séculos escuros e, por conseguinte, non existían nin dicionarios nin gramáticas, polo que a principal fonte era a propia lingua utilizada polo pobo.

1 punto por indicar dúas características (0,5 por cada unha delas).

Exemplos:

- Popularismos (tamén denominados vulgarismos), como *naide*, *difícile* (e paragórico), *probes* ou *pirmeiro* (metátese consonántica)...
- Contraccións propias da oralidade, como *pra*.
- Castelanismos, como *deseo*, *belleza*, *conocer*...

0,5 puntos por explicar o mantemento dalgunhas destas características lingüísticas.

Estas características si que se manteñen na actualidade e teñen plena vixencia, sobre todo as contraccións propias da oralidade e os denominados castelanismos, pero só nas variedades coloquiais e orais da lingua. En efecto, hoxe en día contamos cunha variedade normativa (estándar) plenamente consolidada, destinada aos usos formais e escritos, polo que nestes xa non encontramos estes fenómenos, como si ocorría en cambio nos inicios do proceso de normativización do galego, moi tardío en comparación coas outras linguas do noso contorno, como portugués, español ou francés.

PREGUNTA 5. Educación literaria (2,5 puntos):

1 punto: Breve contextualización histórica

1 punto: Características literarias ben indicadas, con exemplos do texto (0,5 cada unha)

Exemplos:

- Animalización dos personaxes, co obxectivo de ridiculizalos e destacar características para deshumanizalos, como a avaricia, que se atribúe a Baldomero García, ao referirse ás súas mans como “gadoupas” preparadas “para apaña-las cadelas”.
- Enumeracións, como as que se aprecian na descrición de Baldomero García.
- Selección de personaxes da burguesía como protagonistas literarios co fin de criticar esta clase social e mesmo ridiculizala.
- Humor negro, que observamos en "curtindo os sabañóns, enzoufado no aceite e no bacallao" para describir as penalidades polas que pasou este personaxe co que o narrador pretende que non empaticemos, así como na descrición de Baldomero "feito de cordas e sarmentos." Todo isto está na liña da procura dunha ridiculización destes protagonistas de orixe foráneo (comerciantes de orixe maragata): "viñeira de Castela", "como os do charros de Salamanca", co fin de afondar na súa fealdade, como representantes do materialismo, a falta de espírito e sabedoría. Atopamos así unha crítica á burguesía, xa non só por motivos socio-económicos, senón tamén estéticos.

0,5 puntos: Outros dous autores desta mesma época e breve explicación dunha das súas obras (0,25 puntos cada un). Se só indican os nomes dos autores, 0,15 por cada un.

Exemplos:

- Otero Pedrayo: *Os camiños da vida*, *Arredor de si...*
- Castelao: *Cousas*, *Retrincos*.

Dado que non se especifica que sexan autores de narrativa, tamén se admitirán poetas, como os das Vangardas ou Ramón Cabanillas.

PREGUNTA 6. Educación literaria (2,5 puntos):

1 punto: Breve contextualización histórica

1 punto: Características literarias ben indicadas, con exemplos do texto (0,5 cada unha)

Exs.:

- Corrente feminista, que reivindica a figura da muller e a súa visibilización e empoderamento, máis alá do papel tradicional que se lle outorgou moitas veces na propia literatura.
- Experimentalismo formal, que neste caso podemos observar no uso da segunda persoa así como no emprego de expresións coloquiais (“¿A que tanto novelo e tanta historia?”), co fin de provocar unha ruptura co lirismo, o que representa unha invitación á rebelión.
- Tamén podemos observar o experimentalismo formal no emprego das maiúsculas, que achegan o poema a un formato de documento administrativo de declaración, claramente evidenciado polo emprego dos "QUE", que introducen os versos na primeira parte. Ademais, o verso que pecha o poema está escrito integramente con maiúsculas, formato que contribúe a destacar a intervención directa en primeira persoa do eu lírico, como síntese desa declaración de liberdade plena.

0,5 puntos: Este poema é un claro exemplo de intertextualidade, xa que parte da figura da mitoloxía grega de Penélope, a muller de Ulises, unha das protagonistas do clásico da literatura grega *A Odissea*. Ademais, este mesmo personaxe aparece noutros poemas moi representativos da literatura galega, como é o caso do titulado “Penélope”, de Xosé María Díaz Castro.

CORRECCIÓN LINGÜÍSTICA

Ademais dos contidos de cada pregunta, tamén se terá en conta a corrección lingüística do exame, que se aplicará a todas as preguntas, **excepto a 2**. Polo tanto, sobre a cualificación global poderase descontar **ata un máximo de 2 puntos por erros**. Estes poderán ser:

—**Moi graves:** Desconto **0’2 puntos c/u**. Solucións alleas ao sistema lingüístico do galego (tempos compostos, mala colocación dos clíticos...).

—**Graves:** Desconto **0’1 puntos c/u**. Solucións ortográficas contrarias á norma lingüística (b/v, h, y), acentuación diacrítica...

—**Leves:** Desconto **0’05 puntos c/u**. Solucións galegas alleas ao estándar vixente. Acentuación non diacrítica. Contraccións non realizadas.

IMPORTANTE: Na liña de “iluminar” ben os exames e co fin de facilitar o proceso de revisión, recoméndase marcar as faltas de ortografía localizadas de acordo coa seguinte convención:

- Faltas **leves:** subliñadas. Exs.: corazon, silla, hasta.

- Faltas **graves:** rodeadas cun círculo/óvalo. Exs.:

pe

- Faltas **moi graves:** inseridas nun rectángulo. Exs.:

He comido

Te botarei de menos